HOTĂRÎREA CURŢII CONSTITUŢIONALE
privind controlul constituţionalităţii dispoziţiilor art. 183 din Codul penal

Nr.1 din 11.01.2001

Monitorul Oficial al R.Moldova nr.8-10/1 din 25.01.2001

* * *

În numele Republicii Moldova,
Curtea Constituţională în componenţa:
Pavel BARBALAT - preşedinte
Nicolae CHISEEV - judecător-raportor
Mihai COTOROBAI - judecător
Constantin LOZOVANU - judecător
Gheorghe SUSARENCO - judecător
Ion VASILATI - judecător-raportor

cu participarea grefierului Corina Popa, deputaţilor în Parlament Anatol Dubrovschi şi Dumitru Pulbere, autorii sesizării, reprezentantului permanent al Parlamentului la Curtea Constituţională Ion Creangă, conducîndu-se după art. 135 alin. (1) lit. a) din Constituţie, art. 4 alin. (1) lit. a) din Legea cu privire la Curtea Constituţională, art. 16 alin. (1) din Codul jurisdicţiei constituţionale, a examinat în şedinţă plenară deschisă dosarul privind controlul constituţionalităţii dispoziţiilor art. 183 din Codul penal (în redacţia Legii nr. 1326-XIII din 25 septembrie 1997)*.

---

* M.O., 1997, nr. 84-85, art. 679.

Temei pentru examinarea dosarului au servit sesizările deputaţilor în Parlament Anatol Dubrovschi, Dumitru Pulbere, Vladimir Voronin şi Ion Morei, depuse în conformitate cu art. 24 şi 25 din Legea cu privire la Curtea Constituţională, art. 38 şi 39 din Codul jusrisdicţiei constituţionale.

Prin deciziile Curţii Constituţionale din 2 noiembrie 2000 sesizările au fost acceptate spre examinare în fond, conexate într-un dosar şi înscrise în ordinea de zi.

În procesul examinării preliminare a sesizărilor Curtea Constituţională a solicitat puncte de vedere Parlamentului, Preşedintelui Republicii Moldova, Ministerului Justiţiei, Procuraturii Generale, Curţii Supreme de Justiţie şi Ministerului Afacerilor Interne.

Examinînd materialele dosarului, audiind informaţia prezentată de judecătorii-raportori şi argumentele expuse de părţi,

Curtea constituţională

a c o n s t a t a t:

1. Deputaţii în Parlament Anatol Dubrovschi, Dumitru Pulbere şi Vladimir Voronin au solicitat controlul constituţionalităţii dispoziţiilor art. 183 din Codul penal şi recunoaşterea sintagmei "indiferent de tipul de proprietate" din acest articol drept neconstituţională.

În opinia autorilor sesizării, această normă, care defineşte noţiunea de persoană cu funcţie de răspundere într-o organizaţie, întreprindere, indiferent de tipul de proprietate, permite a se recunoaşte drept subiect al actelor de corupţie persoana care deţine o funcţie de răspundere şi exercită funcţii cu caracter organizatorico-economic în sectorul privat al economiei, ceea ce contravine art. 9 şi art. 126 din Constituţie, art. 1, 2, 4, 5 şi 37 din

Legea nr. 845-XII din 3 ianuarie 1992 "Cu privire la antreprenoriat şi întreprinderi", art. 2 şi 3 din Legea nr. 900-XIII din 27 iunie 1996 "Privind combaterea corupţiei şi a protecţionismului".

După părerea autorilor sesizării, în acest caz legiuitorul a stabilit aceeaşi responsabilitate pentru funcţionarul public, care exercită anumite funcţii în organele de stat, şi pentru persoana care exercită funcţii de ordin organizatorico-economic în sectorul privat al economiei naţionale.

Autortii sesizării susţin de asemenea că sintagma "indiferent de tipul de proprietate" din art. 183 al Codului penal contravine art. 3 din Legea privind combaterea corupţiei şi protecţionismului, care prevede că subiecţi ai actelor de corupţie şi protecţionism se consideră funcţionarii cărora li se acordă permanent sau provizoriu, în virtutea legii, anumite drepturi şi obligaţii în vederea exercitării funcţiilor într-un serviciu public ori într-o întreprindere, instituţie sau organizaţie, sau exercită acţiuni administrative de dispoziţie şi organizatorico-economice. Din conţinutul articolului rezultă că subiect al actelor de corupţie poate fi numai funcţionarul public, dar nu şi conducătorul întreprinderii private.

În şedinţa Curţii Constituţionale deputatul Dumitru Pulbere a extins obiectul sesizării, solicitînd şi controlul constituţionalităţii sintagmei "şi forma juridică de organizare" din acelaşi articol.

Deputatul în Parlament Ion Morei, în sesizarea sa, de asemenea, contestă constituţionalitatea dispoziţiilor art. 183 din Codul penal, inclusiv a sintagmei "indiferent de tipul de proprietate", considerînd că această normă contravine art. 4, 9 şi 126 din Constituţie.

El subliniază că interpretarea diversă a dispoziţiilor art.183 din Codul penal de către organele de drept conduce la aceea că în practică subiecţi ai actelor de corupţie sînt considerate în mod eronat şi persoanele cu funcţii de răspundere din organizaţiile şi întreprinderile private, ceea ce contravine art. 1, 2, 4, şi 37 din Legea cu privire la antreprenoriat şi întreprinderi şi Legii privind combaterea corupţiei şi protecţionismului.

2. Examinînd argumentele expuse în sesizări, Curtea Constituţională relevă că dispoziţiile art. 183 din Codul penal dezvăluie conţinutul noţiunii de persoană cu funcţie de răspundere (subiect al infracţiunii săvîrşite de persoana cu funcţie de răspundere).

Potrivit art. 183 din Codul penal, persoană cu funcţie de răspundere este considerată persoana căreia, în autorităţile publice, întreprindere, instituţie, organizaţie, indiferent de tipul de proprietate şi forma juridică de organizare, i se acordă permanent sau provizoriu - în virtutea legii, prin numire, alegere sau prin încredinţarea unei însărcinări, - anumite drepturi şi obligaţii în vederea exercitării funcţiilor autorităţii publice sau întreprinderii de acţiuni administrative de dispoziţie ori organizatorico-economice.

Se consideră persoană cu înaltă funcţie de răspundere persoana cu funcţie de răspundere, al cărei mod de alegere sau numire este reglementat de Constituţia Republicii Moldova şi de legile organice, precum şi persoanele cărora persoana cu funcţie de răspundere indicată le-a delegat împuternicirile sale.

Curtea Constituţională consideră că sintagma contestată "indiferent de tipul de proprietate şi forma juridică de organizare" trebuie examinată în contextul elementelor constitutive ale art. 183 din Codul penal, iar pentru dezvăluirea conţinutului dispoziţiilor contestate este necesar ca acestea să fie examinate în colaborare cu dispoziţiile art. 184-189/4 din capitolul al optulea al Codului penal care stabilesc particularităţile componenţelor infracţiunilor săvîrşite de către persoanele cu funcţii de răspundere.

Infracţiunile cuprinse în capitolul al optulea din Codul penal, în contextul dispoziţiilor art. 183 din Codul penal, pot fi săvîrşite atît la întreprinderile, instituţiile sau organizaţiile de stat, cît şi la organizaţiile comerciale şi întreprinderile din sectorul privat.

Răspunderea penală pentru această categorie de infracţiuni, potrivit art. 183 din Codul penal, survine în cazul în care acestea au fost săvîrşite de o persoană care deţine o funcţie de răspundere în organele autorităţii publice sau de o persoană căreia i s-au acordat drepturi şi obligaţii în vederea exercitării funcţiilor administrative de dispoziţie sau organizatorico-economice într-o întreprindere, instituţie sau organizaţie, indiferent de tipul de proprietate şi forma juridică de organizare.

Legiuitorul a statuat că persoana cu funcţie de răspundere în autorităţile publice este investită, în numele statului, cu împuterniciri legale; abilitată cu dreptul de a înfăptui acţiuni care comportă consecinţe juridice pentru toţi sau pentru majoritatea cetăţenilor; acţiunile ei pe linie de serviciu nefiind limitate la cadrul unui anumit departament, sistem etc.

Prin întreprinderea de acţiuni administrative de dispoziţie se înţeleg împuternicirile legate în special de dirijarea nemijlocită a oamenilor, administrarea unui sector de muncă.

Prin întreprinderea de acţiuni organizatorico-economice se înţeleg obligaţiile şi împuternicirile corespunzătoare, legate în special de dispunerea şi administrarea proprietăţii sub toate formele ei.

Astfel, sensul dispoziţiilor art. 183 din Codul penal denotă că orice persoană, căreia în autorităţile publice, într-o întreprindere, instituţie, organizaţie, de stat sau privată, i se acordă permanent sau provizoriu - în virtutea legii, prin numire, alegere sau prin încredinţarea unei însărcinări - anumite drepturi şi obligaţii în vederea exercitării funcţiilor autorităţii publice sau întreprinderii de acţiuni administrative de dispoziţie sau organizatorico-economice, poate fi subiect al infracţiunii săvîrşite de o persoană cu funcţie de răspundere. Din punctul de vedere al reglementării constituţionale, dispoziţia legală consfinţită în art. 183 din Codul penal, prin care se defineşte noţiunea de subiect al infracţiunii săvrîşite de o persoană cu funcţie de răspundere, este actuală şi este determinată de realitatea social-economică şi de situaţia criminogenă atît în sectorul de stat, cît şi în sectorul privat al economiei.

Reglementarea prin lege a infracţiunilor, sancţiunilor şi a regimului de ispăşire a pedepsei ţine de competenţa Parlamentului (art. 66 şi art. 72 alin. (3) lit. n) din Constituţie).

Faptul că legiuitorul, prin dispoziţiile art. 183 din Codul penal, a extins principiul de urmărire penală şi asupra funcţionarilor care exercită anumite funcţii într-o întreprindere, instituţie sau organizaţie din sectorul privat al economiei, în viziunea Curţii Constituţionale, nu contravine Constituţiei.

Afirmaţia autorilor sesizărilor, potrivit căreia noţiunea de subiect al infracţiunii săvîrşite de o persoană cu funcţie de răspundere din art. 183 din Codul penal contravine art. 4, 9 şi 126 din Constituţie şi permite organelor de drept să tragă la răspundere penală pentru săvîrşirea unor infracţiuni prevăzute în capitolul al optulea al Codului penal persoane care exercită acţiuni administrative de dispoziţie sau organizatorico-economice în sectorul privat al economiei naţionale, este neîntemeiată.

Potrivit art. 126 din Constituţie şi art. 8 din Pactul internaţional cu privire la drepturile economice, sociale şi culturale, statul trebuie să asigure protejarea intereselor economice ale oricărei persoane, inviolabilitatea investiţiilor persoanelor fizice şi juridice, inclusiv

străine, sporirea numărului de locuri de muncă, crearea condiţiilor pentru creşterea calităţii vieţii.

Statul ocroteşte proprietatea şi garantează realizarea dreptului de proprietate în formele solicitate de titulari prin adoptarea actelor juridice civile şi penale.

În contextul acestor reglementări, excluderea sintagmei "indiferent de tipul de proprietate şi forma juridică de organizare" din art. 183 din Codul penal, fără o reglementare legală suplimentară, poate avea drept consecinţă lezarea drepturilor şi intereselor legale ale cetăţenilor întruniţi în organizaţii obşteşti şi care desfăşoară o activitate obştească, de întreprinzător ori o altă activitate legală, precum şi ale persoanelor juridice, poate genera acţiuni ilegale din partea persoanelor cu funcţii de răspundere, ceea ce ar fi în contradicţie cu art. 16 din Constituţie, care prevede că toţi cetăţenii Republicii Moldova sînt egali în faţa legii, fără deosebire de avere, art. 54 alin. (1) din Constituţie, potrivit căruia exerciţiul unor drepturi sau al unor libertăţi poate fi restrîns numai prin lege şi numai dacă se impune, după caz, pentru apărarea siguranţei naţionale, a ordinii, a sănătăţii ori a moralei publice, a drepturilor şi a libertăţilor cetăţenilor, desfăşurarea anchetei penale, prevenirea consecinţelor unei calamităţi naturale ori avarii, art. 7 din Declaraţia Universală a Drepturilor Omului şi art. 26 din Pactul internaţional cu privire la drepturile civile şi politice.

Cît priveşte discrepanţele atestate de către autorii sesizărilor în definiţia noţiunii de persoană cu funcţie de răspundere în art. 183 din Codul penal, în Legea serviciului public, în Legea privind combaterea corupţiei şi protecţionismului, lichidarea acestora ţine de competenţa Parlamentului, care este abilitat să interpreteze legile şi să asigure unitatea reglementărilor legislative (art. 66 lit. c) din Constituţie).

Pentru considerentele expuse, călăuzindu-se după dispoziţiile art. 140 din Constituţie, art. 26 alin. (4) şi alin. (5) din Legea cu privire la Curtea Constituţională, art. 62 şi art. 68 din Codul jurisdicţiei constituţionale,

Curtea Constituţională

HOTĂRĂŞTE:

1. Recunoaşte constituţionale dispoziţiile art. 183 din Codul penal.

2. Prezenta Hotărîre este definitivă, nu poate fi supusă nici unei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării şi se publică în "Monitorul Oficial al Republicii Moldova".

PREŞEDINTELE
CURŢII CONSTITUŢIONALE Pavel BARBALAT

Chişinău, 11 ianuarie 2001.
Nr. 1.